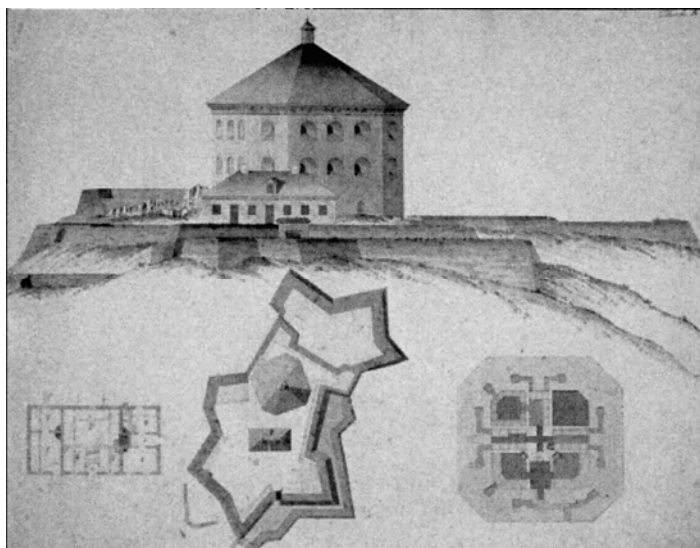

Sammanfattning av Vårdprogrammet för Skansberget (koncept oktober 2000)

Skansen Kronan från norr omkring 1820. Bilden något idealiserad.

Avsikt

Vårdprogrammet avser att fastställa inriktningen för den långsiktiga vården av Skansen Kronan och det omkringliggande Skansberget. Programmet är upprättat för Statens Fastighetsverk (SFV) av en arbetsgrupp. I gruppen ingår representanter för SFV, Göteborgs stadsmuseum, Park- och Naturförvaltningen, Fastighetskontoret, SDN Linnéstaden, stiftelsen Skansen Kronan samt två arkitekter.

Bakgrund

Större delen av Skansberget med fästningen Skansen Kronan ägs av staten och förvaltas av Statens Fastighetsverk. Göteborgs stad har dock rätt att disponera denna del av berget som parkmark mot att man åtar sig skötseln av området.

Hela berget tillhörde från början staten men bergets södra och västra del avstyckades på 1890-talet och såldes till Göteborgs stad. På en del av detta område uppfördes ett tiotal landshövdingehus som revs på 1960-talet. Denna del av berget har sedan dess legat obebyggd.

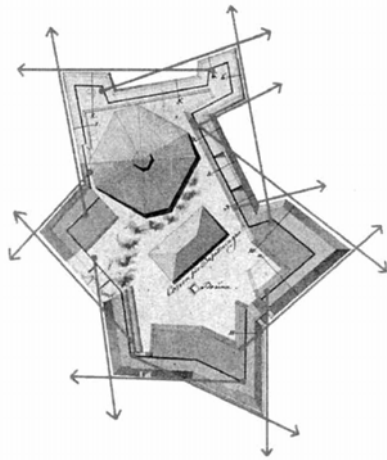
Fästningen Skansen Kronan uppfördes under första delen av 1600-talet men kompletterades med Tornet Kronan som färdigställdes 1687-1700 efter ritningar av Erik Dahlberg. Under större delen av 1700-talet spelade Skansen Kronan en viktig roll som en del av Göteborgs fästningssystem, ett av norra Europas starkaste.

Skansen Kronan är sedan 1935 statligt byggnadsminne och tillhör det nationella kulturarvet. Tillsammans med resterna av centralfästningen, Skansen Lejonet och Exercisheden ingår Skansen Kronan i riksintresseområdet för kulturminnesvården i Göteborg.

Skansberget utgör dessutom en stor tillgång i Göteborg, både som en symbol för staden och som ett rekreativt område med rötter i Göteborgs äldsta historia.

Skansens och bergets historia

När Göteborg grundlades 1621 var området runt staden Sveriges enda förbindelse med Västerhavet. Staden skulle alltså få ett mycket utsatt läge och behovet av ett starkt försvar var stort. Risåsen eller nuvarande Skansberget hade tack vare sitt dominerade läge en stor strategisk betydelse. I skydd av berget kunde fiendliga truppförflyttningar ske och huvudfästningen vid Otterhällan hotas. För att avvärja ett sådant hot anlades en fästning på Risåsen, den sk Juteskrämman. Tillsammans med Gullbergs fäste, sedermera Skansen Lejonet, kom Skansen Kronan att utgöra en satellitfästning. För att förstärka anläggningen och för att kunna behärska ett större område anlades, efter ritningar av den kände militären och fortifikationsofficieren Erik Dahlberg, själva fästningstornet Kronan.

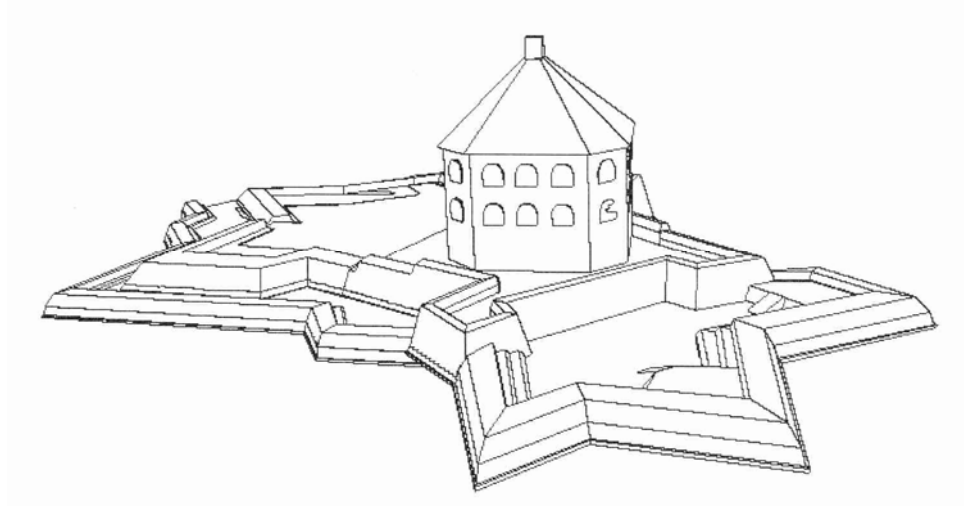
Anläggningen var byggd enligt bastionssystemet som bygger på *flankeringsprincipen*. Den innebär att man inifrån fästningen skall kunna komma åt att beskjuta alla delar utanför fästningsvallen. Detta framgår av vidstående plan från 1749.

Dagens utseende

Fästningsverket som stod färdigt år 1700 finns till stora delar kvar än i dag. Själva tornet är nyligen restaurerat och i gott skick medan vallar och bröstvärn av jord eroderat och delvis suddats ut. Murarna från 1600-talet är i skiftande kondition, vissa är välbevarade medan andra har rasat eller försvunnit under jorden.

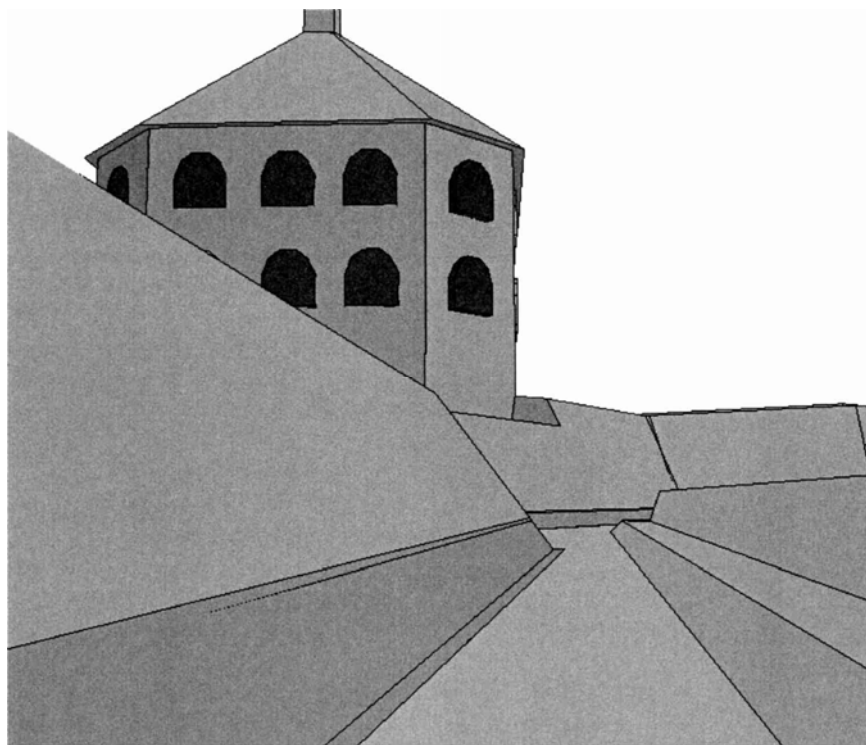
På det område där landshövdingehuset låg, återstår idag de terrasser och murar som anlades i samband med uppförandet av husen. Även dessa murar är av skiftande kvalitet och behöver åtgärdas.

Förslag till åtgärder

Datorritad modell av Skansen baserad på 1749 års inmätning. Vy från sydväst

Själva fästningsområdet längst upp på berget återställs så långt möjligt till det utseende det hade i slutet av 1600-talet. Det innebär bl.a. att vallar och bröstvärn runt borggården återfår sin ursprungliga höjd.

Datorritad modell från 1749 års inmätning. Vy i ögonhöjd från nedre vallgången. Till höger syns bröstvärn med den bankett som skyttarna stod på för att nå upp över värnets med gevären. Till vänster en låg mur och en hög jordvall som skyddade borggården innanför.

I dag är tornet på Skansen Kronan delvis skymt av vegetation sett från de angränsande gatorna. Om tornet och de restaurerade befästningsvallarna skall bli synliga krävs gallring i trädvegetationen.

Området där landshövdingehuset stod förvandlas till "ruinpark". Det är önskvärt att området överförs till parkmark i kommunens planer. En plan för området upprättas, baserad på murarnas kondition. De sämsta murarna närmast Skansen Kronan bör raderas och marken bör återfå lite av utformningen före 1800-talets byggnation.

Daghemmet bevaras och eventuell ersättningsbebyggelse bör inte vara större eller högre än det nuvarande daghemmet.